

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πράξη «Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών»
Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Επιστημονική υπεύθυνη: Ζωή Παπαναούμ

Επιμορφωτικό σεμινάριο

**Η παιδαγωγική υποστήριξη των
σχολείων με πολυπολιτισμική σύνθεση
των μαθητών & ο ρόλος του σχολικού
συμβούλου (Β' μέρος)**

Περιλήψεις

Ο συντονισμός των δράσεων της σχολικής μονάδας: η λειτουργία του προγραμματισμού

Παρασκευή Χατζηπαναγιώτου
Επίκουρη Καθηγήτρια
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
P.Chatzipanagiotou@euc.ac.cy

Η λειτουργία του προγραμματισμού αποτελεί συστατικό στοιχείο της διοίκησης των σχολικών οργανισμών, επειδή καθορίζει την πορεία ανάπτυξής τους. Με τον προγραμματισμό το έργο της σχολικής μονάδας συστηματοποιείται, δηλαδή προσδιορίζονται οι σκοποί λειτουργίας της, τίθενται στόχοι βελτίωσης, επιλέγονται τα προγράμματα δράσης και διευκολύνεται ο έλεγχος επίτευξης των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Ο προγραμματισμός συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου από τη σχολική μονάδα έργου, επειδή προσανατολίζει σε κοινούς στόχους τις προσπάθειες συλλόγου διδασκόντων και διεύθυνσης αξιοποιώντας το κλίμα συνεργασίας που αναπτύσσεται.

Για να ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός του προγραμματισμού, τα όργανα συμμετοχής σ' αυτόν, θα πρέπει να διατυπώσουν την αποστολή του σχολείου τους ως μονάδας με πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά, να συγκεκριμενοποιήσουν τους στόχους τους, να κάνουν SWOT analysis, να διαμορφώσουν πολιτικές, να ορίσουν αντικειμενικούς στόχους και να επιλέξουν δράσεις για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Βιβλιογραφία

- MACBEATH, J. SCHRATZ, M., MEURET, D., & JACOBSEN, L. (2004). *Η αυτοαξιολόγηση στο ευρωπαϊκό σχολείο: Πώς άλλαξαν όλα* (Μετάφραση: Μ. Δεληγιάνη). Αθήνα: Μεταίχμιο
- Παπαναούμ, Ζ. (2000) (επιμ.) *Ο προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα: από τη θεωρία στην πράξη*, ΕΠΕΑΕΚ, Ενέργεια 1.1.α, Έργο ΣΕΠΠΕ Θεσσαλονίκη, Action AE

- ΣΟΛΟΜΩΝ, Ι. (1999) (επιμ) *Εσωτερική αξιολόγηση και προγραμματισμός του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα*, ΕΠΕΑΕΚ, Ενέργεια 1.1.α, Έργο ΣΕΠΠΕ, Αθήνα, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Τμήμα αξιολόγησης
- ΣΟΛΟΜΩΝ, Ι., ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΗ, Α., ΚΟΤΣΙΡΑ, Α., (2000) «Μελέτη αξιολόγησης ενός προτύπου εσωτερικής αξιολόγησης και προγραμματισμού του εκπαιδευτικού έργου στη σχολική μονάδα» στο ΜΠΑΓΑΚΗΣ, Γ., *Προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα στη σχολική εκπαίδευση*, Αθήνα, Μεταίχμιο

Ο ρόλος του κριτικού συνεργάτη στην επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού και τη βελτίωση της εκπαιδευτικής πράξης

Βασίλης Τσάφος
Λέκτορας ΕΚΠΑ
vtsafos@ecd.uoa.gr

«Ο κριτικός φίλος είναι μια σημαντική δυναμική ιδέα, ίσως επειδή περιέχει μια εγγενή αντίφαση. Ο όρος φίλος υποδηλώνει μια σε μεγάλο βαθμό και άνευ όρων θετική στάση. Ο όρος κριτικός προδιαθέτει εκ πρώτης όψεως τουλάχιστον για μια, υπό όρους, αρνητική προσέγγιση. Ίσως ο κριτικός φίλος έρχεται πιο κοντά σε αυτό που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως «αληθινή φιλία» - ένα επιτυχημένο πάντρεμα της άνευ όρων στήριξης και άνευ όρων κριτικής».

*John MacBeath
Professor of Education Leadership
Cambridge University*

Συχνά στην έρευνα δράσης μπορεί να συμμετέχει κάποιος ως κριτικός φίλος, με υποβοηθητικό ρόλο κυρίως σε φάσεις ανατροφοδότησης ή κάθε φορά που τα μέλη της ομάδας χρειάζονται τη βοήθειά του. Παρεμβαίνει δηλαδή στη φάση κυρίως του κριτικού στοχασμού ή κατά τη συλλογή των δεδομένων, για να υποστηρίξει μια επιλογή, να ασκήσει κριτική σε κάποια ιδέα ή να προβάλλει μια διαφορετική οπτική. Για να επιτελέσει αυτό το ρόλο με επιτυχία, είναι απαραίτητη η καλή αμφίδρομη επικοινωνία του με την ομάδα.

Μία στρατηγική για τη συνεργατική δράση είναι η σύναψη μιας λειτουργικής σχέσης με ένα συνεργάτη, ο οποίος θα παρέχει κριτική αλλά υποστηρικτική συνεργασία κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης ενός προγράμματος. Τους συναδέλφους αυτούς τους αποκαλούμε και κριτικούς φίλους. Ο κριτικός φίλος είναι «οικείος αλλά και πρόκληση, πρόκληση αλλά όχι απειλή». Ο κριτικός φίλος αναμένεται να λειτουργεί ως έμπιστος συνεργάτης ή μέντορας και να συζητά για την ανάπτυξη του προγράμματος σε τακτά χρονικά διαστήματα, κατά προτίμηση με την οπτική του εσωτερικού συνεργάτη. Όμως ο κριτικός φίλος πρέπει να μπορεί να βοηθήσει τον ερευνητή να επιτύχει μια κριτική στάση, ακόμα και αν αυτό αμφισβητεί τις

αντιλήψεις και τις θεωρίες στις οποίες βασίζεται η ανάπτυξη του προγράμματος. Ο κριτικός φίλος είναι επίσης σημαντικός στη διαδικασία αναστοχασμού του συναδέλφου, επειδή ως εσωτερικός παρατηρητής, με ιδιαίτερη γνώση του γενικού πλαισίου του προγράμματος, είναι σε θέση να θέτει ερωτήματα που βοηθούν τον εκπαιδευτικό να διερευνήσει την εκπαιδευτική του θεωρία και τη συστοιχία της πρακτικής του με τις εκπαιδευτικές του αξίες.

Βιβλιογραφία

- Altrichter H. / Posch P. & Bridget S. (2001). *Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Μια εισαγωγή στις μεθόδους της έρευνας δράσης*, μετ. Μαρία Δεληγιάννη, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Carr, Wilfred & Kemmis, Stephen, (1997). *Για μια Κριτική Εκπαιδευτική Θεωρία. Εκπαίδευση, Γνώση και Έρευνα Δράσης*, μετάφραση: Αλεξάνδρα Λαμπράκη-Παγανού, Ευανθία Μηλίγκου, Κώτια Ροδιάδου-Αλμπάνη, Αθήνα: Κώδικας
- Day, C. (2003) [1999]. *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών. Οι Προκλήσεις της Διαβίου Μάθησης*, μετ. Α. Βακάκη, Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός
- Elliott, J. (1991) *Action Research for Educational Change*, Milton Keynes: Open University Press
- Elliott, J. (2005): Ο Εκπαιδευτικός ως Μέλος μιας Δικτυωμένης Κοινότητας Μάθησης, στο Μπαγάκης, Γ. (επ.). *Επιμόρφωση και Επαγγελματική Ανάπτυξη του Εκπαιδευτικού*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ. 42-62
- Grundy Sh. (2003), *Αναλυτικό Πρόγραμμα: Προϊόν ή Πράξις*, μετ. Ε. Γεωργιάδη, Αθήνα: εκδ. Σαββάλας
- Hargreaves, A. & Fullan, M.G. (eds) (1995). *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών*, μετ. Παναγιώτα Χατζηπαντελή, Αθήνα: Πατάκης
- Kemmis, St. & McTaggart, R. (eds) (1988³), *The Action Research Planner*, Victoria: Deakin University Press
- Kemmis S. & McTaggart R. (1988³), *The Action Research Reader*, Victoria: Deakin University Press
- Koshy, V. (2010²), *Action Research for improving educational practice. A step by step guide*, London: Sage
- McNiff, J./P. Lomax & J. Whitehead (1996), *You and Your Action Research Project*, London: Routledge Hyde Publications

McNiff J. (1988), *Action Research: Principles and Practice*, London: McMillan Education Ltd

Schön D. (1983), *The Reflective Practitioner*, New York: Basic Books

Αγγελόπουλος Ηρακλής, Καραγιάννης Παναγιώτης & Φωκάς Επαμεινώνδας (2001): «Έρευνα δράση: Μια πορεία-πρόκληση μάθησης για το δάσκαλο και τους μαθητές του. Πρακτικά προβλήματα και ηθικά διλήμματα. Η ελληνική πραγματικότητα», *Νέα Παιδεία*, 99, σσ. 69-74

Βρατσάλης, Κ. (επ.) (2005). *Κείμενα για την Επιμόρφωση*, Αθήνα: Ατραπός

Καλαϊτζοπούλου Μαρία (2001). *Ο Εκπαιδευτικός ως Στοχαζόμενος Επαγγελματίας*, Αθήνα: τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός

Κατσαρού Ελένη & Τσάφος Βασίλης (2004). *Από την Έρευνα στη Διδασκαλία. Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης*. Αθήνα: Εκδ. Σαββάλας.

Κοσμίδου Χρυσούλα Ι. (1989): «Ενεργός έρευνα: Για μια γνήσια απελευθερωτική παιδεία», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 48, σσ. 22-33

Κοσμίδου-Hardy Χρυσούλα & Μαρμαρινός Γιάννης (1994): «Ο δάσκαλος και η ενεργός έρευνα», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 79, σσ. 51-59

Μπαγάκης Γιώργος (επιμ) (2002). *Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής*, Αθήνα: Μεταίχμιο

Μπαγάκης, Γ. (2005). Προς αναζήτηση σύγχρονων λειτουργικών στοιχείων και επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού. Ο ρόλος του «κριτικού φίλου» και του «διευκολυντή» στις επιστήμες. Στο Κ. Βρατσάλης (επιμ.), *Κείμενα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Ατραπός

Παπαναούμ, Ζ. (2003). *Το Επάγγελμα του Εκπαιδευτικού, Θεωρητική και Εμπειρική Προσέγγιση*, Αθήνα: Τυπωθήτω

Παπαναούμ, Ζ. (2005): Ο Ρόλος της Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών στην Επαγγελματική τους Ανάπτυξη: Γιατί, Πότε, Πώς, στο Μπαγάκης, Γ. (επ.). *Επιμόρφωση και Επαγγελματική Ανάπτυξη του Εκπαιδευτικού*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ. 82-91

Πηγιάκη Πόπη (2001): «Ο εκπαιδευτικός της πράξης και η έρευνα δράσης», *Νέα Παιδεία*, 99, σσ. 51- 68

Τσάφος Β.- Κατσαρού Ε. (2000): «Η αξιοποίηση της έρευνας δράσης στην Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών», *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 114, σσ. 67-74.